

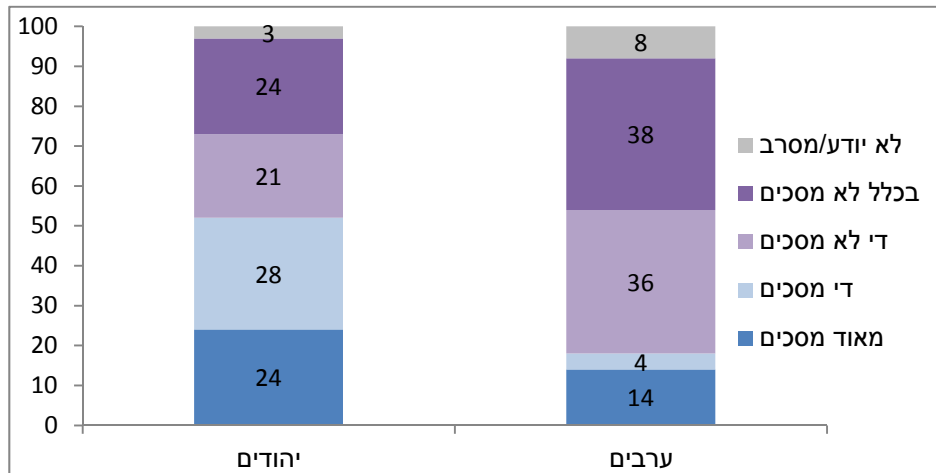
מדד השלום - מאי 2012 פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

תקציר הממצאים

- **עד כמה חוששים כיום אזרחי ישראל להיפגע מאלימות ברחוב?** רוב ברור - 60% מהמרוואיינים היהודים ו-62% מהערבים חוששים כיום להיפגע מאלימות ברחוב.
- **ואיך מתמודדת המשטרה עם האלימות ברחוב?** רוב גדול מעריכים כלא מספיק או מספיק בקושי את תפקוד המשטרה בתחום זה: 61% מהיהודים ו-58% מהערבים.
- **האם יש לאמץ מדיניות "דלת פתוחה" לפליטים הנרדפים בארצותיהם?** 80% מהיהודים ו-70% מהערבים מתנגדים לאימוץ מדיניות כזו בנוגע לפליטים.
- **ומה לגבי "דלת פתוחה" למבקשי עבודה שאינם פליטים?** גם כאן יש רוב, אם כי קטן יותר, למתנגדים: 71% מהיהודים ו-61% מהערבים מתנגדים.
- **היש פליטים ומהגרי עבודה במקום מגוריך?** לאור הממצאים הקשים הללו בדקנו האם מדובר בציבור שרמת החינוך היומיומית שלו עם זרים היא גבוהה. הממצאים מפתיעים: מבין המרוואיינים היהודים 79.5% וכמספר הזה מבין הערבים אמרו כי באיזורם גרים די מעט, מעט מאוד או כלל לא גרים פליטים/מבקשי עבודה זרים!
- **עד כמה הממשלה אשמה?** בקרב היהודים 59% חושבים שהיא אשמה באופן מלא ועוד 34.5% שהיא אשמה חלקית. בקרב הערבים רק 27% מטילים את מלוא האשמה על הממשלה ו 43% תולים בה אשמה חלקית.
- **"סרטן" בגוף האומה? יותר ממחצית (52%) מהיהודים תומכים באמירתה של חברת הכנסת רגב כי האפריקנים השוהים בארץ הם סרטן בגופה של ישראל. בקרב המרוואיינים הערבים רק 18% הסכימו עם אמירה זו.**
- **כל העובדים הזרים אינם רצויים?** כאן מצאנו הבדלים עצומים בעמדות המרוואיינים היהודים: יש רוב שדי או כלל לא מפריעה לו נוכחותם של: עובדים מדרום אמריקה (51%), ממזרח אירופה (59%) מתאילנד (53%) ומהפיליפינים (61%). לעומת זאת, יש רוב שכן מפריעה להם נוכחותם של זרים ממדינות אפריקה כמו גאנה וניגריה (62%), מסודן או אריתריאה (73%) ועובדים פלסטינים (73%). אצל המרוואיינים הערבים לא נמצאו הבדלים: לגבי כל אחת מקבוצות המוצא הללו היה רוב בין 70 ל 90 אחוזים שנוכחותה די או בכלל אינה מפריעה להם.
- **מהי רמת התמיכה בהפגנות של תושבי דרום תל אביב נגד נוכחות האפריקנים?** בקרב היהודים רוב מכריע 83% הביעו תמיכה בהפגנות. בקרב הערבים היתה התמיכה רק 25%.
- **ומה באשר להזדהות עם האלימות שהפעילו תושבי דרום תל אביב נגד האפריקנים?** 33.5% מהיהודים אמרו כי הם יכולים להזדהות עם הפעלת האלימות (62% לא יכלו). בקרב הערבים 23% יכלו להזדהות (65.5% לא יכלו).

- מה מידת הצדק בהצעת רב פקד דנינו לתת לאפריקנים אישורי עבודה? 55% מהיהודים חושבים כי קביעתו זו אינה צודקת. כך גם חושבים 70% מהערבים שרואיננו.

תרשים החודש: מידת ההסכמה עם הקביעה כי האפריקנים הם "סרטן בגוף של ישראל".

הממצאים בהרחבה

שני נושאים עמדו החודש בלב הסקר: שאלת יחס הציבור לזרים השוהים במדינה, וזאת בעקבות ההפגנות ושאר האירועים הסוערים סביב נוכחותם בישראל, ונושא הבחירות לנשיאות במצרים. באשר לזרים השוהים בישראל – בין אם כתוצאה מהאירועים האחרונים שבהם הם היו מעורבים ובין אם כתוצאה מהתחושה הציבורית שיש עלייה כללית ברמת האלימות ברחוב, אנו רואים כי הציבור בישראל מדווח על תחושה נמוכה מאוד של ביטחון אישי. רוב ברור - 60% מהמרוויינים היהודים ו- 62% מהערבים חוששים כיום להיפגע מאלימות ברחוב. פילחנו את המדגם היהודי לפי מספר קטגוריות ומצאנו כי שלא במפתיע החשש להיפגע מאלימות בולט יותר אצל נשים לעומת גברים (בהתאמה – 69% לעומת 50%), אצל מבוגרים לעומת צעירים (73% אצל גילאי 55 ומעלה לעומת 60% אצל גילאי 18-30).

בדקנו באיזו מידה החשש מאלימות קשור למגורים בקרבת זרים. הממצא הראשון בהקשר זה הוא כי רוב הנשאלים כלל אינם מתגוררים בסביבה שיש בה זרים. שאלנו: היש פליטים ומהגרי עבודה באיזור מגוריך? מבין המרוויינים היהודים 79.5% וכמספר הזה מבין הערבים אמרו כי באיזורם גרים די מעט, מעט מאוד או כלל לא גרים פליטים/מבקשי עבודה זרים! הצלבנו איפוא (מדגם יהודים) את המגורים בקרבת זרים או ללא קרבת זרים עם החשש מאלימות רחוב. הממצאים מורים על קשר שאינו חזק: מבין מי שיש בסביבת מגוריהם זרים רבים 64% דיווחו על חשש גבוה מאלימות בהשוואה ל 60% ממי שאין בסביבת מקום מגוריהם זרים. הדבר מעלה ספק לגבי הטענה הרווחת כיום בשיח הציבורי כי ההיחשפות או ההיפגעות הישירה הן הגורם לעמדות ולתחושות שליליות כלפי נוכחות הזרים, על כל המשתמע מעמדות ותחושות כאלה.

החשש הגבוה מאלימות רחוב מלווה בהערכה נמוכה של יעילות התפקוד של המשטרה במניעת אלימות. כך, רוב ברור מעריכים כלא מספיק או מספיק בקושי את תפקוד המשטרה בתחום זה:

61% מהיהודים ו-58% מהערבים. במדגם היהודי לא מצאנו בהקשר זה הבדל משמעותי בין גברים לנשים. נמצא הבדל מסוים על פי גיל כאשר הצעירים מעריכים כי יעילות המשטרה בהתמודדות עם אלימות הרחוב, גרועה יותר מהערכת המבוגרים. פילוח על פי הגדרה עצמית של מידת דתיות מראה כי החרדים והדתיים מעריכים את עבודת המשטרה כגרועה (בהתאמה 62%-ו-59%) יותר מאשר המסורתיים החילונים (בהתאמה 44% ו-53%).

במקביל להערכה הנמוכה הרווחת של יעילות הפעולה של המשטרה במניעת פשיעה, הממשלה היא שנתפסת בציבור כאשמה בהיווצרות בעיית הזרים. בקרב היהודים 59% חושבים שהיא אשמה באופן מלא ועוד 34.5% שהיא אשמה חלקית (סך הכל 93.5%). בקרב הערבים רק 27% מטילים את מלוא האשמה על הממשלה ו-43% תולים בה אשמה חלקית (סך הכל 70%). פילוח התשובות לגבי מידת האחריות של הממשלה על פי הצבעה לכנסת במדגם היהודי מראה כי באופן חריג, מצביעי מרצ ומצביעי ש"ס קרובים אלה לאלה ברמת האשמה הגבוהה שהם מטילים על הממשלה בהשוואה למצביעי שאר המפלגות.

איזו מדיניות בנושא הזרים רוצה הציבור לראות? 80% מהיהודים ו-70% מהערבים מתנגדים לאימוץ מדיניות של "דלת פתוחה" בנוגע לפליטים. ומה לגבי "דלת פתוחה" למבקשי עבודה שאינם פליטים? גם כאן יש רוב, אם כי קטן יותר, למתנגדים: 71% מהיהודים ו-61% מהערבים מתנגדים. קשה לקבוע בביור על פי הנתונים שבידינו מדוע ההתנגדות לפתיחת הדלת לפליטים היא גדולה יותר מאשר פתיחתה למבקשי עבודה. ייתכן שהאחרונים נתפסים כמי שיחזרו בשלב מסוים לארצות מוצאם או שהם נתפסים כאיום קטן יותר בגין העובדה שהם מעוניינים לעבוד ואולי נתפסים בציבור הישראלי כאנשים "הגונים" יותר. ואולם, כאמור אין בידינו נתונים המאפשרים לקבוע כאן סיבה ומסובב.

פילוח של המדגם היהודי על פי הצבעה לכנסת מראה כי רק בקרב מצביעי מרצ יש רוב למי שתומכים באימוץ מדיניות של דלת פתוחה לפליטים (70% בעד). פילוח לפי הגדרה עצמית של מידת דתיות מראה כי בכל הקבוצות הרוב מכריע מתנגד לדלת פתוחה לפליטים אבל יש הבדל משמעותי בין הקבוצות השונות: כך שעה שבקרב החרדים רק 2% הם בעד פתיחת הדלת, הרי שבקרב החילונים כרבע הם בעד אימוץ מדיניות זו. הדתיים והמסורתיים מצויים בתווך בנושא זה. כשמדובר במבקשי עבודה, הרי שגם בקרב מצביעי מרצ הרוב הוא נגד פתיחת הדלת. תבנית ההבדלים על פי דתיות היא דומה לזו שבנוגע לפליטים. פילוח של היחס למדיניות דלת פתוחה לפליטים ולמבקשי עבודה לפי מידת החשש האישי מאלימות ברוב הראתה שאין בעניין זה הבדלים של ממש בין החוששים למי שאינם חוששים. לעומת זאת שלא במפתיע מצאנו הבדלים מסוימים בשאלה זו בין מי שגרים באיזורים בהם מרובים השוהים זרים למי שגרים באיזורים שבהם אין כמעט או אין בכלל שוהים זרים. אם כי בשתי הקבוצות גדול מספר המתנגדים לדלת פתוחה באופן ברור ממספר המחייבים אימוץ מדיניות כזו, הרי מי שמתגוררים באיזורים מן הסוג הראשון הם נחרצים יותר בדעתם נגד מדיניות פתוחה מאשר מי שמתגוררים באיזורים שבהם אין שוהים זרים במספרים משמעותיים או שאין בכלל.

ביקשנו לבדוק עד כמה הציבור מזדהה או אינו מזדהה עם קביעתה של חברת הכנסת מירי רגב כי האפריקנים השוהים בארץ באופן לא חוקי הם סרטן בגופה של ישראל. נמצא כי יותר ממחצית (52%) מהיהודים תומכים באמירה זו. לעומת זאת בקרב המרואיינים הערבים רק 19% הסכימו עם אמירה זו. פילוח של תשובות המרואיינים היהודים לפי הצבעה לכנסת מעלה הבדלים עצומים: מבין מצביעי ש"ס 86% הסכימו עם הגדרת האפריקנים השוהים ללא היתר כסרטן, וכך גם 73% ממצביעי ישראל ביתנו ו-71% ממצביעי האיחוד הלאומי. בסמיכות אליהם היו 69% ממצביעי הבית היהודי

66% ממצביעי הליכוד. לעומת זאת הזדהו עם אמירה זו רק 35% ממצביעי עבודה, 32% ממצביעי קדימה ו 4% ממצביעי מרצ. ההבדלים על פי הגדרה עצמית של רמת הדתיות גם הם אדירים: הסכימו עם הקביעה 81.5% מהחרדים, 66% מהדתיים 58% מהמסורתיים ו 38% מהחילונים. האמנם כל הזרים אינם רצויים? כאן מצאנו הבדלים עצומים בעמדות המרואיינים היהודים: יש רוב שדי או כלל לא מפריעה לו נוכחותם של: עובדים מדרום אמריקה (51%), ממזרח אירופה (59%) מתאילנד (53%) ומהפיליפינים (61%). לעומת זאת, יש רוב שכן מפריעה להם נוכחותם של זרים ממדינות אפריקה כמו גאנה וניגריה (62%), מסודן או אריתריאה (73%) ועובדים פלסטינים (73%). אצל המרואיינים הערבים לא נמצאו הבדלים: לגבי כל אחת מקבוצות המוצא הללו היה רוב בין 70 ל 90 אחוזים שנוכחותה די או בכלל אינה מפריעה להם. הטבלה שלהלן מסכמת את השיעור (באחוזים) של מי שנוכחות זרים מקבוצות שונות מפריעה להם במדגם היהודי, לפי הגדרה עצמית של מידת דתיות:

חילוני	מסורתי	דתי	חרדי	
34	50	63	61	אמריקה הלטינית
30	42	52	48	מזרח אירופה
53.5	65	75	83	אפריקה (גאנה, ניגריה)
63	78	83	87	אפריקה (סודאן, אריתריאה)
36	42	65	56	דרום מזרח אסיה
27	41	57	49	פיליפינים
63	77	81.5	93	פלסטינים

ניסינו לבדוק מהי רמת התמיכה בהפגנות של תושבי דרום תל אביב נגד נוכחות האפריקנים. כאן אפשר לדבר כמעט על "קונצנזוס לאומי": בקרב היהודים רוב מכריע 83% הביעו תמיכה בהפגנות. בקרב הערבים היתה התמיכה רק 25%. פילוח של המדגם היהודי לפני הצבעה לכנסת מראה כי בשני הקצוות מצויים מצביעי ש"ס (100% תמיכה) ומנגד, מצביעי מר"צ שגם אצלם הרוב תומך (54%). מבוגרים תומכים בעליל יותר מהצעירים ביותר. מין ודתיות לא שיחקו כאן תפקיד מובהק ומשמעותי.

כאן עברנו לשאלה הרבה יותר רגישה: ומה באשר להזדהות עם האלימות שהפעילו תושבי דרום תל אביב נגד האפריקנים? למרבה ההפתעה, נוכח העובדה שרוב אנשים אינם נוטים לדווח בריש גלי על תמיכה במעשים הזוכים לגינוי חברתי רחב, 33.5% מהיהודים אמרו כי הם יכולים להזדהות עם הפעלת האלימות (62% לא יכלו). בקרב הערבים 23% יכלו להזדהות (65.5% לא יכלו). פילוח על פי הצבעה לכנסת של המדגם היהודי הראתה כי המפלגה היחידה שרוב מצביעי הזדהו עם הפעולות האלימות היתה ש"ס. פילוח לפי דתיות הראה כי אמנם בכל הקבוצות רק מיעוט הזדהו עם האלימות, אבל בעוד שבקרב החילונים מיעוט זה היה 26% הרי שבקרב המסורתיים הוא עמד על כ 38%, בקרב הדתיים על 41.5% ובקרב החרדים על 43%.

לסיום נושא זה ביקשנו לעמוד על הערכת מידת הצדק בהצעת רב פקד דנינו לתת לאפריקנים אישורי עבודה? 55% מהיהודים חושבים שהצעתו זו אינה צודקת. כך גם חושבים 70% מהערבים שרואיינו. פילוח של המדגם היהודי לפי הצבעה לכנסת מראה כי יש רוב למצדיקים את עמדת דנינו בקרב מצביעי מרצ (87.5%), מצביעי קדימה (64%) ומצביעי עבודה (55%). בקרב מצביעי שאר המפלגות הרוב אינו מצדיק עמדה זו פילוח לפי רמת דתיות מעלה כי רק הקרב החילוניים יש רוב המצדיק את הרעיון לאפשר לאפריקנים השוהים בלא היתר לעבוד (55%). בשאר הקבוצות כשליש ומטה מצדיקים זאת.

במעבר חד לנושא הבחירות לנשיאות במצרים: הדעה הרווחת בציבור היהודי (52%) היא כי הבחירות שעברו בצורה מסודרת וללא אלימות אינן בהכרח בבחינת סימן מעודד באשר לעתיד הדמוקרטיה בשל המשטר החדש במצרים. יש גם רוב בקרב היהודים (54.5%) החושב כי מבחינת ישראל, עדיף שיזכה בסיבוב הסופי אחמד שאפיק המזוהה עם משטר מובראק ואף כיהן בעבר כראש ממשלה תחת הנשיא המודח. בציבור הערבי יש רוב עוד יותר גדול מאשר הקרב היהודים (62%) שאינו רואה בהתנהלות הבחירות לנשיאות במצריים סימן מעודד. לעומת זאת ההשערה הרווחת בציבור זה (50%) היא כי מבחינת ישראל עדיף שבסיבוב הסופי יזכה דווקא המועמד האסלמיסטי מחמד מורסי (רק 29% סבורים שעדיף מנקודת הראות של ישראל ששאפיק ייבחר).

מדד המשא ומתן - 46.3 (מדגם יהודים: 46.1)

מדד השלום נערך בחסות [תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים](#) (אוניברסיטת תל אביב) ושל [המכון הישראלי לדמוקרטיה](#). הסקר בוצע בטלפון בתאריכים 31-30 במאי על ידי מכון "דחף". השתתפו בו החודש 600 מרואיינים שהם מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בישראל. טעות המדידה למדגם בגודל זה היא 4.5%. עיבודים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי.